AFSPRAKEN ISO PBD SO

Tijdens het ISO PBD so overleg zijn er een aantal afspraken gemaakt die verband houden met de wijze waarop de onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten omgaan met bepaalde aspecten van de regelegving en het doelenkader.

Dit document is een overzicht van deze afspraken.

Inhoud

1 Algemene afspraken 3
1.1 Is een school gebonden aan de officiële benaming van vakken? 3
1.2 Mag een school de eindtermen van de basisvorming aanbieden of evalueren in het differentiatiegedeelte (1ste graad) of het specifiek gedeelte (2de en 3de graad)? 3
1.3 Curriculumdossiers 4
1.4 Cesuurdoelen in de tweede graad 4
2 Eerste graad 5
2.1 Is een school in de 1ste graad gebonden aan het aantal uren van de basisvorming, van het differentiatiegedeelte en van de basisoptie? 5
2.2 Als een school in de 1ste graad alle remediëring opvangt in de basisvorming door te differentiëren, kan de school dan de lesuren differentiatie invullen met louter verdiepende differentiatiemogelijkheden? 6
2.3 Kan een school in de 1ste graad binnen een bepaalde basisoptie ook doelen van een andere basisoptie aanbieden? 6
2.4 Moet een school in de 1ste graad minstens twee verdiepende differentiatiemogelijkheden aanbieden aan de leerlingen? 6
2.5 Moet een school in de 1ste graad zowel Engels als Frans aanbieden in de A-stroom? En wat met de B-stroom? 6
2.6 De eindtermen basisgeletterdheid in de 1ste graad 7
2.6.1 Volstaat het als een leraar de 'verwante' eindtermen basisvorming aanbiedt / evalueert en pas 'teruggrijpt' naar de eindtermen basisgeletterdheid wanneer de leerling de eindtermen basisvorming niet behaalt? 7
2.6.2 Kunnen we ervan uitgaan dat leerlingen in de A-stroom de eindtermen basisgeletterdheid reeds behaald hebben in het basisonderwijs? 7
2.6.3 Moet een school de realisatie van de eindtermen basisgeletterdheid voor elke individuele leerling in kaart brengen? 7
2.6.4 Wat als een leerling de eindtermen basisgeletterdheid niet bereikt? Kan een leerling een A-attest behalen als hij één of meerdere eindtermen basisgeletterdheid niet behaald heeft? 7
2.6.5 Moet een school rapporteren over de realisatie van de eindtermen basisgeletterdheid? 7
3 Tweede en derde graad 9
3.1 SPET 01.01.01. Doorlopen onderzoekscyclus 9
3.2 Aanbod twee MVT in 7de jaren 10
3.3 Motivering niet inrichten van stages 10

3.4 Regelgeving betreffende werkplekleren 11

1 Algemene afspraken

1.1 Is een school gebonden aan de officiële benaming van vakken?

BASISVORMING

Scholen gebruiken in hun communicatie naar ouders, leerlingen en andere belanghebbenden.

- de benamingen van de vakken uit het Vakkenbesluit
- de benaming vermeld in een leerplan.

In het geval dat de school een eigen cluster vak vakken gebruikt, vermeldt de school duidelijk welke vakken tot de cluster behoren.

BASISOPTIES

Scholen gebruiken de officiële benamingen, zowel voor de basisopties als voor de pakketten, zoals vermeld in de bijlagen van SO 60.

Indien een school ervoor kiest een basisoptie te realiseren op niveau van de basisoptie en niet via pakketten, is ze verplicht die te realiseren in maximaal drie, in functie van de basisoptie samenhangende, vakken. Als het voor een school moeilijk is zich aan de drie vakken en de benaming van het Vakkenbesluit te houden, kan zij ervoor kiezen met (een) vakkencluster(s) te werken.

Om scholen toe te laten bepaalde accenten te leggen binnen een basisoptie, kunnen zij aanvullend bij de benaming van de basisoptie ook de benaming gebruiken van onderdelen van het leerplan.

DIFFERENTIATIE-UREN

Het staat de school vrij een benaming te geven aan de differentiatie-uren.

SPECIFIEK GEDEELTE in de tweede en derde graad

Ook hier gelden, indien relevant, dezelfde afspraken. De school gebruikt de benamingen van het Vakkenbesluit of de benaming van een leerplan. De school kan er ook voor kiezen te werken eigen clusters van vakken werken. Het moet voor externen voldoende duidelijk zijn welke vakken tot de gebruikte clusters behoren.

1.2 Mag een school de eindtermen van de basisvorming aanbieden of evalueren in het differentiatiegedeelte (1ste graad) of het specifiek gedeelte (2de en 3de graad)?

Scholen moeten erover waken dat alle eindtermen van de basisvorming aan alle leerlingen met de nodige diepgang worden aangeboden en geëvalueerd.

Scholen hebben de vrijheid om hun onderwijs te organiseren zolang dit niet conflicteert met de regelgeving. De eindtermen zijn geformuleerd in functie van sleutelcompetenties. Deze eindtermen worden niet vastgehaakt aan vakken. Het zijn de schoolbesturen die de verbinding maken tussen de eindtermen en de vakken of vakkenclusters. Daarbij moet het ook duidelijk zijn welke leraar er verantwoordelijk is voor de uitwerking en de realisatie ervan.

Indien de school dus aangeeft dat ze

- een deel van de eindtermen van de basisvorming realiseert in de differentiatie-uren, zal het doorlichtingsteam tijdens de doorlichting ook het differentiatiegedeelte meenemen in zijn onderzoek.
- een deel van de eindtermen van de basisvorming realiseert in de basisoptie, zal het doorlichtingsteam tijdens de doorlichting ook dat deel meenemen in zijn onderzoek.
- een deel van de eindtermen van de basisvorming realiseert in projecten of geïntegreerd aanbiedt in het specifiek gedeelte, zal het doorlichtingsteam tijdens de doorlichting deze meenemen in zijn onderzoek.

1.3 Curriculumdossiers

Sinds de modernisering worden alle doelen die leerlingen binnen een studierichting moeten bereiken, gebundeld in een curriculumdossier. Dit curriculumdossier vormt het **gevalideerd doelenkader** dat door de onderwijsinspectie als referentie wordt gehanteerd bij doorlichtingen.

Leraren werken met leerplannen waarin deze door de overheid vastgelegde doelen zijn opgenomen. Inspecteurs verwijzen tijdens gesprekken met scholen en leraren naar de doelen van het gevalideerd doelenkader, welke het onderwerp vormen van het onderzoek. De curriculumdossiers worden vermeld wanneer een aantal van de doelen uitsluitend in het curriculumdossier van de betrokken studierichting(en) is opgenomen.

Als bepaalde doelen uit het curriculumdossier niet kwaliteitsvol worden gerealiseerd, kunnen de inspecteurs vanuit de concordantielijst in het leerplan aangeven welke leerplandoelen binnen de scope vallen en dus op onvoldoende mate gerealiseerd worden. Dit kan leraren helderheid bieden tijdens de gesprekken en een hefboom zijn om na de doorlichting het gesprek aan te gaan met de PBD.

1.4 Cesuurdoelen in de tweede graad

Sinds de modernisering van het secundair onderwijs bestaat het doelenkader uit doelen voor de basisvorming en doelen voor de specifieke vorming (en doelen die leiden naar beroepskwalificaties). Je vindt deze doelen op www.onderwijsdoelen.be .

Op deze website staan de minimumdoelen en eindtermen voor de basisvorming, geordend volgens de 16 sleutelcompetenties. Daarnaast vind je er de specifieke minimumdoelen, gebundeld per wetenschapsdomein. Een aantal van deze specifieke doelen is opgenomen in de tweede graad. We noemen ze cesuurdoelen. Ze maken integraal deel uit van het doelenkader van de tweede graad en vormen er de specifieke vorming. Leerlingen moeten deze doelen bereiken. Daarom moeten scholen ze zowel aanbieden als evalueren in de tweede graad.

Officieel staan de cesuurdoelen nog in de lijst met specifieke minimumdoelen voor de derde graad. De onderwijsverstrekkers hebben in een gezamenlijk protocol afgesproken welke doelen al in de tweede graad aan bod komen.

Een leraar in de derde graad mag er daarom van uitgaan dat een leerling die normaal doorstroomt, de cesuurdoelen heeft bereikt. Deze doelen behoren in principe niet meer tot het curriculum van de derde graad. De leerstof van de derde graad bouwt er wel op voort. Daarom moet de leraar bij in het kader van een beginsituatieanalyse nagaan of alle leerlingen de nodige voorkennis en vaardigheden beheersen. Blijkt dat voor sommige leerlingen niet zo te zijn, dan moet de leraar de vastgestelde tekorten remediëren.

Conclusie:

Moeten de cesuurdoelen worden geëvalueerd in de derde graad? Neen. De leraar dient wel na te gaan of de cesuurdoelen door een leerling werden bereikt zodat de leerling over juiste startcompetenties en -kennis beschikt om de lessen van de derde graad te volgen.

Moet dat onder de vorm van een toets gebeuren? Neen. Op welke wijze de leraar de beginsituatie te verifieert, behoort tot de vrijheid van onderwijs.

Moet dat bij de start van het schooljaar gebeuren? Neen. De leraar gaat de beginsituatie van een leerling na op het ogenblik dit aan de orde is. Dit kan in het begin van het schooljaar zijn, bij de start van een semester of bij de start van een bepaald onderdeel in de cursus.

Moeten de cesuurdoelen worden aangeboden in de derde graad? Nee, tenzij de leraar lacunes in de beginsituatie moet remediëren. Het gebeurt wel vaker dat een leerling in een studierichting van de derde graad binnenstroomt vanuit een studierichting in de tweede graad waar er geen cesuurdoelen in het aanbod zaten. Dit is bijvoorbeeld het geval als een leerling overstapt van 4 Natuurwetenschappen naar 5 Economie-wiskunde.

Moet de remediëring in de les gebeuren? Neen, **tenzij** een groot deel van de lesgroep de doelen niet onder de knie blijkt te hebben. De leraar kan ook kiezen voor individuele remediëringstrajecten.

Moeten pakketten cesuurdoelen, die volledig zijn afgewerkt in de tweede graad en waarop niet wordt voortgebouwd in de derde graad, ook worden herhaald in de derde graad? Neen. De pedagogische begeleidingsdiensten stellen samen met de onderwijsinspectie een lijst op van dergelijke cesuurdoelen.

2 Eerste graad

2.1 Is een school in de 1ste graad gebonden aan het aantal uren van de basisvorming, van het differentiatiegedeelte en van de basisoptie?

Het behoort tot de autonomie van de school om haar onderwijs te plannen en te organiseren. Het is de school die bepaalt hoeveel uren van de basisvorming en hoeveel uren differentiatie/verdieping ze per vak / leerplan / sleutelcompetentie toekent met op schoolniveau een minimum van het totaal aantal uren basisvorming (27 u., 25 u., 20 u.)* en een minimum van het totaal aantal uren differentiatiegedeelte (5 u.,2 u.)*.

Het wekelijks lessenrooster van het tweede leerjaar A bevat 5 lesuren basisoptie (of pakket ervan); het wekelijks lessenrooster van het tweede leerjaar B bevat 10 lesuren basisoptie (of pakket ervan) of combinatie van twee of drie basisopties (of pakketten ervan).

* Afhankelijk van de regelgeving in het betrokken structuuronderdeel.

2.2 Als een school in de 1ste graad alle remediëring opvangt in de basisvorming door te differentiëren, kan de school dan de lesuren differentiatie invullen met louter verdiepende differentiatiemogelijkheden?

Ja, dat kan, rekening houdend met het volgende:

- De school biedt die remediërende differentiatie aan waaraan de leerlingen behoefte hebben.
- Remediëring is niet altijd vraaggestuurd. Remediëring kan ook worden opgelegd zowel door de begeleidende klassenraad in de loop van het eerste of tweede leerjaar van de eerste graad als door de delibererende klassenraad in het eerste leerjaar van de eerste graad. In dat laatste geval betreft het dan remediëring in het tweede leerjaar (A of B) die, ongeacht de school van inschrijving, zowel een recht als een plicht is voor de leerling.

2.3 Kan een school in de 1ste graad binnen een bepaalde basisoptie ook doelen van een andere basisoptie aanbieden?

Dat kan, indien ook alle doelen van de gekozen basisoptie aangeboden en geëvalueerd worden.

2.4 Moet een school in de 1ste graad minstens twee verdiepende differentiatiemogelijkheden aanbieden aan de leerlingen?

De codex bepaalt dat de school minstens twee verdiepende differentiatiepakketten aanbiedt. De omzendbrief SO 64 maakt melding van de keuze van de leerling tussen meerdere verdiepende differentiatiepakketten.

1. In strikte navolging van de codex volstaat het dat de school minstens twee verdiepende differentiatiemogelijkheden aanbiedt naast de remediërende differentiatie waaraan de leerling behoefte heeft. De keuze van de leerling is hier niet prioritair.
2. Leerlingen die een verdieping in klassieke talen kiezen, zijn niet onderhevig aan deze regelgeving. Zij kunnen m.a.w. 5 u. resp. 2 u. klassieke talen volgen in 1A, resp. 2A, met dien verstande dat zij de remediëring krijgen waaraan zij behoefte hebben.

2.5 Moet een school in de 1ste graad zowel Engels als Frans aanbieden in de A-stroom? En wat met de B-stroom?

1. ***Welke talen maken minimaal deel uit van het curriculum in de eerste graad A-stroom?***

   Voor de eerste graad A-stroom dienen alle eindtermen van SC3 zowel in het Engels als in het Frans gerealiseerd te worden.

   Bijkomend kunnen de MD van SC3 in een andere taal gerealiseerd worden.

2. ***Welke talen maken minimaal deel uit van het curriculum in de eerste graad B-stroom?***

   Frans.

   Bijkomend kunnen de MD van SC3 in een andere taal gerealiseerd worden, bv. Engels.

2.6 De eindtermen basisgeletterdheid in de 1ste graad

2.6.1 Volstaat het als een leraar de 'verwante' eindtermen basisvorming aanbiedt / evalueert en pas 'teruggrijpt' naar de eindtermen basisgeletterdheid wanneer de leerling de eindtermen basisvorming niet behaalt?

Ja, dit volstaat, mits enige alertheid voor SC6, waar die verwantschap niet altijd evident is.

Indien een leerling de 'verwante' eindterm van de basisvorming niet behaalt, gaat de school na of de leerling de eindtermen basisgeletterdheid behaalt. Daarbij respecteert de leraar de eigenheid van de eindtermen basisgeletterdheid, zoals de verplichting dat elke individuele leerling de ET BG dient te bereiken.

2.6.2 Kunnen we ervan uitgaan dat leerlingen in de A-stroom de eindtermen basisgeletterdheid reeds behaald hebben in het basisonderwijs?

Neen,

- Eindtermen basisgeletterdheid zijn te behalen op individueel niveau (t.o.v. populatieniveau eindtermen basisonderwijs).
- Eindtermen basisgeletterdheid zijn te behalen op het einde van de eerste graad.

2.6.3 Moet een school de realisatie van de eindtermen basisgeletterdheid voor elke individuele leerling in kaart brengen?

Neen, maar leraren en scholen hebben wel een zicht op welke leerlingen mogelijk de eindtermen basisgeletterdheid niet behalen. Dit is een belangrijk gegeven voor de klassenraad, zowel de begeleidende als de delibererende. De begeleidende klassenraad heeft deze informatie nodig in functie van remediëring en differentiatie, de delibererende met het oog op attestering.

2.6.4 Wat als een leerling de eindtermen basisgeletterdheid niet bereikt? Kan een leerling een A-attest behalen als hij één of meerdere eindtermen basisgeletterdheid niet behaald heeft?

Ja, want de delibererende klassenraad is het enige orgaan op het vlak van de beslissingen over het al dan niet geslaagd zijn.

De eindtermen basisgeletterdheid moeten door elke individuele leerling worden bereikt op het einde van de eerste graad. Basisgeletterdheid zijn die eindtermen die ertoe strekken te kunnen participeren in de maatschappij. In uitzonderlijke gevallen kan de klassenraad gemotiveerd beslissen dat een individuele leerling een eindterm basisgeletterdheid niet moet bereiken. (codex SO art. 139)

2.6.5 Moet een school rapporteren over de realisatie van de eindtermen basisgeletterdheid?

Ja, maar enkel wanneer een leerling een eindterm basisgeletterdheid niet behaalt. Dan verwachten we in de notulen van de delibererende klassenraad op het einde van de eerste graad, bij een A- of B-attest een beknopte motivering waarom een individuele leerling alsnog slaagt.

Waar de realisatie van de eindtermen van de basisvorming of van de eindtermen basisgeletterdheid in het gedrang komt, verwachten we daarover een transparante en tijdige communicatie naar de leerling en de ouders.

3 Tweede en derde graad

3.1 SPET 01.01.01. Doorlopen onderzoekscyclus

Onderwijsdoel 01.01.01 moet voor minstens één wetenschapsdomein dat tot het specifiek gedeelte van de studierichting behoort, worden gerealiseerd. De wijze waarop het betrokken wetenschapsdomein wordt gekozen, is vrij voor de school.

01.01.01

De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.

Memorie

Fasen in een onderzoekscyclus zoals oriëntatie, probleem(stelling) of onderzoeksvraag, onderzoeksmethode, gegevensverzameling, analyse, conclusie, rapportering.

Afhankelijk van de context kunnen een of meerdere fasen in de onderzoekscyclus zelfstandig of onder begeleiding gebeuren.

Minimumeisen voor het realiseren van de onderzoekscompetentie (SPET 01.01.01) , die de school moet kunnen aantonen tijdens de doorlichting zijn de volgende:

1. De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus voor één van de wetenschapsdomeinen verbonden aan de studierichting.

2. De onderzoekscyclus wordt doorlopen zoals verwacht voor het niveau secundair onderwijs, waarbij de nadruk ligt op het ontwikkelen van een onderzoekende houding.

3. Bij het doorlopen van een onderzoekscyclus komen fasen aan bod zoals:
   - oriëntatie
   - probleem(stelling) of onderzoeksvraag
   - onderzoeksmethode
   - gegevensverzameling
   - analyse
   - conclusie
   - rapportering

   De evaluatie moet aantonen in welke mate de leerlingen SPET 01.01.01 realiseren en een onderzoekscyclus hebben doorlopen.

3.2 Aanbod twee MVT in 7de jaren

Wat betreft de vraag mbt enkele 7de leerjaren - specialisatiejaren (gekoppeld aan beroepskwalificatie - het gaat niet over het voorbereidend jaar) waar de twee MVT aan bod dienen te komen maken we de onderstaande afspraken:

Moeten beide talen aan bod komen in het 7de jaar?

Ja. Bij de leerlingen moeten de doelen voor beide talen worden bereikt. Indien voor een bepaalde leerling de school oordeelt dat deze de doelen voor één van de twee talen reeds heeft bereikt bij de start van het 7de leerjaar dan dient de school dit via een evaluatie te staven. Deze evaluatie moet valide zijn en zijn gebeurd in een functionele context en conform de verwachtingen van de doelen. Indien blijkt dat de leerling de doelen voor de geëvalueerde taal heeft bereikt, dient de school geen verder aanbod voor deze taal te voorzien in het 7de leerjaar. Indien de leerling de doelen onvoldoende onder de knie heeft, is de school verplicht de taal aan te bieden in het 7de jaar en aan de doelen te werken. Daarna dient de leerling opnieuw te worden geëvalueerd.

In ieder geval is het NIET mogelijk dat:

- De school ervan uitgaat dat de leerlingen de doelen voor één bepaalde taal sowieso hebben verworven en geen aanbod in deze taal in het 7de jaar voorziet.
- De school de taal niet aanbiedt indien niet ALLE leerlingen de doelen hebben bereikt.

Moet het aanbod en de evaluatie gebeuren in functionele contexten?

Ja. Dit is duidelijk vermeld in de doelen.
De wijze waarop de school aan de doelen werkt, behoort tot de pedagogische vrijheid van de school. Het is dus niet strikt noodzakelijk dat het gehele aanbod in functionele contexten gebeurt. Wel is het zo dat de functionele context (gericht op het profiel van de leerling en de doelen van de studierichting) onderdeel uitmaken van het aanbod en de evaluatie. Sowieso dient een evaluatie te gebeuren binnen een functionele context zoals beschreven in de doelen.

In ieder geval is het NIET mogelijk dat:

- De school geen functionele context in het aanbod opneemt.
- De evaluatie nooit gebeurt in een functionele context.
-

3.3 Motivering niet inrichten van stages

De school moet het niet inrichten van stages motiveren.

Zij dient hiervoor maximaal in te zetten op activiteiten in realistische contexten of observatieactiviteiten en zij moet de motivering kunnen voorleggen aan de onderwijsinspectie wanneer hier om gevraagd wordt (bij DL, maar ook bij TTB of bij melding of vraag via mail of gelijk welke interactie …). Wanneer tijdens een DL blijkt dat de school de doelen van een bepaalde opleiding niet realiseert, noch via het aanbod op school, noch via de verplichte stage of observatieactiviteiten, dan kan de inspecteur dit meenemen in de vaststellingen en in de beoordeling van O1, O7 en O8 en in principe ook bij kwaliteitsontwikkeling (K1 visie, K2 (samenwerkingsverbanden), K3 onderwijskundig beleid, K4-5-6 kwaliteitszorg stages).

De OI kan bovenstaand opnemen als een inbreuk op de regelgeving.

3.4 Regelgeving betreffende werkplekleren

De regelgeving definieert werkplekleren als volgt:

Werkplekleren = een breed continuüm van leeractiviteiten gericht op het verwerven van algemene of beroepsgerichte competenties, waarbij de leerling fysiek aanwezig is op een werkplek buiten de school en de arbeidssituatie de leeromgeving vormt

De regelgeving vermeldt dus expliciet dat werkplekleren per definitie buiten de schoolmuren moet gebeuren. Voor sommige studierichtingen of in sommige regio's zijn degelijke werkplekken moeilijk te vinden. Scholen hebben de verplichting om voldoende inspanningen te doen om aan de regelgeving tegemoet te komen. Indien het alsnog niet lukt, kan de school alternatieven voorzien.

Dienen deze alternatieven buiten de schoolmuren te gebeuren?

Ja. De regelgeving legt dit op. Het organiseren van activiteiten binnen de schoolmuren is in principe een inbreuk tegen de regelgeving.

Als de school een alternatief aanbiedt binnen de schoolmuren, beoordeelt de onderwijsinspectie dde invulling van werkplekleren dan sowieso negatief?

Neen. De school heeft de verplichting om de doelen te realiseren, waarbij in principe de leerling doelen krijgt aangeleerd op de school en deze inoefent in een realistische werkplek. De onderwijsinspectie beoordeelt of de school deze doelen met voldoende diepgang en op een kwaliteitsvolle wijze realiseert. Dit aspect staat los van de mogelijke inbreuk tegen de regelgeving.